

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 168/2022-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Dudíťa a zo sudcov Libora Duľu a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], zastúpeného advokátkou JUDr. Kristínou Jošthovou, M. R. Štefánika 10, Žilina, proti rozsudku Okresného súdu Žilina č. k. 30 P 111/2018 z 1. júla 2020, rozsudku Krajského súdu v Žiline č. k. 8 CoP 3/2021 z 30. marca 2021 a rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Cdo 130/2021 z 27. októbra 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ označený v záhlaví tohto uznesenia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 17. februára 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva rodiča na starostlivosť o deti a ich výchovu podľa čl. 41 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva dieťaťa na ochranu pred svojvoľným zasahovaním do súkromného života, rodiny, domova alebo korešpondencie a nezákonným útokom na jeho česť a povesť podľa čl. 16 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, čl. 18 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, ktoré zakotvuje záväzok štátu vynaložiť úsilie na to, aby sa uznala zásada, že obaja rodičia majú spoločnú zodpovednosť za výchovu a vývoj dieťaťa, a čl. 19 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, ktoré zakotvuje záväzok štátu prijať zákonodarné, správne, sociálne

a výchovné opatrenia na ochranu detí pred akýmkoľvek telesným alebo duševným násilím, napadnutými rozhodnutiami Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“), Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) označenými v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ požaduje zrušenie napadnutého rozsudku okresného súdu a napadnutého rozsudku krajského súdu a vrátenie veci okresnému súdu na ďalšie konanie. Zároveň navrhuje priznanie primeraného finančného zadostučinenia v sume 7 000 eur, ako aj náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľ bol účastníkom konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 30 P 111/2018 vo veci úpravy práv a povinností k maloletej [REDAKOVANÉ]. Napadnutým rozsudkom okresný súd zveril maloletú do osobnej starostlivosti matky (výrok 1); určil, že obaja rodičia budú maloletú zastupovať a spravovať jej majetok (výrok 2); uložil sťažovateľovi ako otcovi maloletej prispievať na výživu maloletej výživným v sume 30 eur mesačne od 1. mája 2018, v sume 100 eur mesačne od 1. januára 2019 vždy do 15. dňa v mesiaci vopred do rúk matky maloletej (výrok 3); určil, že nedoplatok na výživnom v sume 590 eur je sťažovateľ povinný zaplatiť do rúk matky v lehote do 30 dní od právoplatnosti rozsudku (výrok 4); upravil styk sťažovateľa s maloletou (výrok 5); určil podmienky výkonu styku sťažovateľa s maloletou (výroky 6 a 7); uložil obom rodičom výchovné opatrenie vo forme podrobenia sa odbornému poradenstvu a konzultáciám na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny Žilina (ďalej len „úrad práce“) na účely zlepšenia schopnosti rodičov navzájom komunikovať o výchove dieťaťa (výrok 8); uložil úradu práce určiť termíny stretnutí a ich podmienky (výrok 9); uložil matke informačnú povinnosť vo vzťahu k sťažovateľovi týkajúcu sa zdravotného stavu maloletej (výrok 10); rozhodol, že obaja rodičia znášajú trovy znaleckého dokazovania (výrok 11); uložil matke a sťažovateľovi povinnosť zaplatiť stanovené sumy (výrok 12) a rozhodol, že žiadny z účastníkov konania nemá nárok na náhradu trov konania (výrok 13).

3. V napadnutom rozsudku okresný súd na podklade znaleckého dokazovania súdnym znalcom [REDAKOVANÉ] (znalecký posudok č. 56/2019) a správania rodičov maloletej ustálil, že nie je vhodné zveriť maloletú do striedavej starostlivosti rodičov. Pre neustále nezhody medzi rodičmi okresný súd uložil rodičom výchovné opatrenie a nariadil im podrobiť sa odbornému poradenstvu, aby sa zlepšili ich vzájomné vzťahy a komunikácia. Za nevyhnutné považoval, aby sa v záujme maloletej situácia medzi rodičmi upokojila. Uviedol, že bude prihliadať na snahu rodičov urovnať vzťahy medzi nimi, pričom pripustil, že ustálenie situácie môže byť neskôr dôvodom na zmenu rozhodnutia, prípadne aj úpravou striedavej starostlivosti. Vzhľadom na to, že nerozhodol o striedavej starostlivosti, rozšíril styk sťažovateľa s maloletou.

4. Na odvolanie sťažovateľa bol napadnutý rozsudok okresného súdu v časti výroku o úprave styku sťažovateľa s maloletou a v časti výroku o splatnosti nedoplatku na výživnom zmenený (výrok 1), nedoplatok na výživnom bol sťažovateľovi povolený splácať v splátkach po sume 50 eur (výrok 2) a vo zvyšnej časti bolo rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdené (výrok 3). V podstatných častiach krajský súd v napadnutom rozsudku poukázal na faktory, od ktorých závisí vhodnosť

zverenia maloletej do striedavej starostlivosti. Akcentoval výrazné odlišnosti osobností oboch rodičov žijúcich v úplne odlišnom prostredí a majúcich diametrálne odlišné predstavy o fungovaní rodiny. Za výrazný faktor, ktorý je potrebné brať do úvahy pri rozhodovaní vo veci striedavej starostlivosti, považoval vzájomný vzťah a komunikáciu medzi rodičmi. Zdôraznil, že nejde o jediný a rozhodujúci faktor. Je však dôležité, aby rodičia spolu komunikovali nielen pri odovzdávaní dieťaťa, ale pri všetkých záležitostiach, ktoré s výchovou dieťaťa súvisia. Z obsahu spisu pritom považoval za preukázané, že konflikty medzi rodičmi vznikajú už pri realizácii styku, pričom uvedené nepochybne negatívne vplýva na zdravý vývoj maloletej. Pre posúdenie vhodnosti výchovného prostredia bolo vykonané znalecké dokazovanie (znalecký posudok č. 56/2019), z ktorého záverov okresný súd vychádzal, keď konštatoval, že matka je najbližšou vzťahovou osobou maloletej.

5. K odvolacím námietkam krajský súd poznamenal, že zo strany okresného súdu neboli súdnemu znalcovi kladené otázky, ktoré by mali charakter právneho posúdenia veci. Naopak, predmetom znaleckého skúmania boli odborné otázky, a to osobnostné predpoklady rodičov na výchovu maloletej a jej vzťahu k oboj rodičom, pričom závery znaleckého skúmania spolu s ďalšími dôkazmi viedli k zvereniu maloletej do osobnej starostlivosti matky. Odvolací súd zdôraznil, že konanie oboch rodičov smeruje k vytváraniu prekážok a snahe vzájomne si sťažiť realizáciu rodičovských práv, pričom záujem a potreby maloletej sa stávajú druhořadými. Odvolací súd zastával názor, že striedavá starostlivosť o maloletú by nebola na jej prospech, avšak vzhľadom na pozitívny citový vzťah sťažovateľa a maloletej sa javila ako potrebná možnosť zaistenia čo najširšieho styku s maloletou, čo vyústilo do rozšírenia úpravy styku sťažovateľa s maloletou.

6. Okrem uvedeného krajský súd v napadnutom rozsudku akcentoval aj to, že bude prihliadať na snahu rodičov urovnať vzájomné vzťahy, na spoluprácu so psychológom a následne rozhodne o možnosti zmeny rozhodnutia. Apeloval aj na matku, aby si uvedomila, že ako preferenčný rodič, ktorému dieťa bolo zverené do osobnej starostlivosti, je povinná vytvoriť priestor na to, aby otcovi bol umožnený v nariadenom rozsahu styk s jeho dieťaťom.

7. O dovolaní podanom sťažovateľom podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) proti napadnutému rozsudku krajského súdu rozhodol najvyšší súd napadnutým rozsudkom tak, že ho zamietol.

8. Sťažovateľ v dovolaní namietol nesprávny procesný postup odvolacieho súdu spočívajúci v nedostatočne odôvodnenom a nepreskúmateľnom rozsudku [§ 420 písm. f) CSP]. Nevyhovením návrhu na striedavú starostlivosť bol podľa sťažovateľa naplnený aj dôvod prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej praxe dovolacieho súdu.

9. V podstatných častiach napadnutého rozsudku najvyšší súd k vade zmätočnosti spočívajúcej v nedostatočnom odôvodnení rozhodnutia odvolacieho súdu v otázke nezverenia maloletej

do striedavej starostlivosti poukázal na relevantné časti rozhodnutia odvolacieho súdu, v ktorých odvolací súd podrobne odôvodnil záver o nevhodnosti striedavej starostlivosti. Vysporiadal sa dôsledne s § 24 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“), keď uviedol, že predpokladom na nariadenie striedavej starostlivosti nie je len spôsobilosť rodičov riadne starostlivosť vykonávať, ale omnoho dôležitejšia je odpoveď na otázku, či striedavá starostlivosť s ohľadom na individuálne okolnosti je v najlepšom záujme dieťaťa a či je predpoklad, že striedavá starostlivosť bude dlhodobo riadne môcť prebiehať vzhľadom na predchádzajúce správanie rodičov a ich širšej rodiny, čo by tiež mohlo byť v rozpore s najlepším záujmom dieťaťa. Odkázal na závery okresného súdu, ktorý s prihliadnutím na obsah znaleckého posudku zastával názor, že maloletá potrebuje pre zdravý psychický vývin aspoň jednu stálu vzťahovú osobu a k nej bezpečné pripútanie a v tomto prípade je to aktuálne matka maloletej. Keďže obidvaja rodičia sú spôsobilí maloletú vychovávať a zabezpečovať starostlivosť o ňu, pri zverení maloletej do starostlivosti jedného z rodičov sa súd priklonil na stranu matky, pričom vychádzal z vyjadrenia súdneho znalca, z veku maloletej a existencie citovej opory zo strany matky, ako aj z potrieb maloletej, prihliadajúc na jej vek. Podľa najvyššieho súdu si preto vo veci konajúce súdy na podklade uvedených skutočností neosvojili, že by striedavá starostlivosť bola v záujme maloletej.

10. Za nedôvodnú považoval najvyšší súd aj námietku nezverenia maloletej do osobnej starostlivosti sťažovateľa, a to s prihliadnutím na skutočnosť, že u neho neboli zistené žiadne nedostatky vo výchove. Najvyšší súd v tomto kontexte opätovne poukázal na § 24 ods. 2 a 4 zákona o rodine, ktoré stanovujú (aj) iné kritériá ako spôsobilosť vychovávať dieťa a vhodnosť podmienok na to. Rozhodnutie odvolacieho súdu bolo pritom založené na zákonných kritériách, a to predovšetkým na kritériu lepšieho zaistenia potrieb maloletej v zmysle zaistenia lepšieho prostredia, v ktorom sa bude dieťa v danom čase a v danom veku lepšie emocionálne a psychicky rozvíjať.

11. Podľa najvyššieho súdu sa odvolací súd dostatočným spôsobom vysporiadal aj s námietkami, ktoré smerovali k spochybneniu záverov založených na znaleckom posúdení. Dovolací súd nezistil vady dokazovania, prípadne pochybenia pri hodnotení dôkazov a ustálení skutkového stavu, ktoré by mali za následok vadu podľa § 420 písm. f) CSP.

12. K dovolaciemu dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP (odklon pri riešení právnej otázky odvolacím súdom od ustálenej praxe dovolacieho súdu) najvyšší súd zdôraznil, že tento sa viaže na ustálenú judikatúru najvyššieho súdu, ktorá nebola zo strany odvolacieho súdu rešpektovaná.

13. Najvyšší súd pritom akcentoval, že dovolateľ v rámci dovolacieho dôvodu nesprávneho právneho posúdenia uviedol, že odvolací súd posúdil vec podľa § 24 ods. 2 a 4 zákona o rodine, no neuviedol, v čom sa mu právne posúdenie javilo nesprávne. Uviedol len skutkové tvrdenia týkajúce sa záverov znaleckého dokazovania, lekárskeho správ, navštevovania predškolského

zariadenia a psychologických vyšetrení. Podľa najvyššieho súdu ani jedno z uvedených tvrdení nenapĺňa kritériá, ktorými zákon podmieňuje meritórny prieskum odvolacieho rozhodnutia.

14. Ani tvrdenie sťažovateľa o tom, že matka maloletej nie je schopná zabezpečiť realizáciu svojich rodičovských práv, podľa najvyššieho súdu neodôvodňovalo prípustnosť dovolania podľa § 421 CSP, keďže okresný súd, ako aj krajský súd rozhodli o zverení maloletej do starostlivosti na podklade zákonom stanovených predpokladov z dôvodu, že zverenie do starostlivosti matky bude v záujme dieťaťa, ktorého potreby budú tak lepšie zaistené. Rovnako ani otázka chýbajúcej komunikácie medzi rodičmi neodôvodňovala prípustnosť dovolania z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia, keďže všeobecné súdy na zlú komunikáciu medzi rodičmi poukázali len ako na vedľajší dôvod na vykreslenie situácie vzťahu medzi nimi.

15. Na podklade už uvedeného najvyšší súd konštatoval, že dovolateľ síce podrobil kritike konanie a rozhodnutie odvolacieho súdu, pričom vyzdvihoval nesprávnosť prevažne skutkových záverov, avšak pri posúdení obsahu podaného dovolania nemožno konkrétne ustáliť, akú právnu otázku, resp. otázky riešené dovolacím súdom považoval dovolateľ za podstatné z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, a preto argumentácia nezodpovedá požiadavkám stanoveným v citovanom ustanovení Civilného sporového poriadku v spojení s § 431 až § 435 CSP, keďže dovolateľ neuviedol jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom konkrétnu právnu otázku riešenú odvolacím súdom, neuviedol, ako ju riešil odvolací súd, ani to, ako mala byť (konkrétna) právna otázka správne riešená. Okrem toho neuviedol ani žiadnu rozhodovaciu prax relevantnú z pohľadu Civilného sporového poriadku i súvisiacej judikatúry najvyššieho súdu, keďže odkázal iba na rozhodnutia Ústavného súdu Českej republiky a rozhodnutia odvolacích súdov, ktoré nie sú spôsobilé odôvodniť prípustnosť dovolania z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia.

16. Na podklade uvedených skutočností najvyšší súd uzavrel, že dovolanie v časti namietaného nesprávneho právneho posúdenia v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP nie je prípustné a v časti namietanej vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP síce je prípustné, ale nie dôvodné. Dovolanie ako celok bolo najvyšším súdom preto zamietnuté v súlade s § 448 CSP.

II.

Argumentácia sťažovateľa

17. Podľa sťažovateľa sú napadnuté rozhodnutia okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu nedostatočne odôvodnené. Sťažovateľ namieta odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu vo vzťahu k zvereniu maloletej do osobnej starostlivosti matky. Tvrdí, že z citovaného rozhodnutia nie je zrejmé, „prečo odlišnosť osobností rodičov, odlišnosť prostredia šla na ťarchu otca“. Podľa sťažovateľa súdny znalec [REDACTED] v rozpore s právnou úpravou odpovedal v znaleckom posudku č. 56/2019 na právne otázky súvisiace s vhodnosťou striedavej starostlivosti, pričom tieto zobrať vo veci konajúci súd pri rozhodovaní za smerodajné.

18. Sťažovateľ brojí aj proti záverom obsiahnutým v samotnom znaleckom posudku, podľa ktorých potreby maloletej, prihliadajúc na jej vek, lepšie naplní matka. Znalecký posudok

však uvedený záver bližšie neodôvodňuje. Podľa jeho názoru je znalecký posudok bez vypovedacej hodnoty a nehodnoverný.

19. S odkazom na judikatúru Ústavného súdu Českej republiky poukazuje na skutočnosť, že vo veci konajúce súdy nesprávne rozhodli, keď maloletú zverili do osobnej starostlivosti matky, a to s prihliadnutím na zlú komunikáciu medzi rodičmi. Uvedená skutočnosť zlej komunikácie je pritom jediným dôvodom, pre ktorý súdy striedavú starostlivosť neschválili.

20. Na podklade uvedených skutočností dospeli vo veci konajúce súdy k nesprávnym záverom aj nesprávnym rozhodnutiam, ktorým chýba konkrétnejšie odôvodnenie k tomu, prečo otec maloletej nemôže byť preferenčným rodičom.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

21. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie práv zaručených ústavou, dohovorom a ustanovení Dohovoru o právach dieťaťa napadnutými rozhodnutiami okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu vydanými vo veci úpravy práv a povinností k maloletemu dieťaťu. Podstata argumentácie sťažovateľa sa zameriava na nedostatočnosť odôvodnenia súdnych rozhodnutí.

22. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zistoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

III.1. K namietanému porušeniu práv zaručených ústavou, dohovorom a Dohovorom o právach dieťaťa napadnutým rozsudkom okresného súdu a napadnutým rozsudkom krajského súdu:

23. Zmyslom a účelom princípu subsidiarity vyplývajúceho z čl. 127 ods. 1 ústavy je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu (m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

24. Vzhľadom na skutočnosť, že napadnutý rozsudok okresného súdu bol v zmysle príslušných zákonných ustanovení preskúmaný v rámci odvolacieho konania vedeného krajským súdom

pod sp. zn. 8 CoP 3/2021, uplatňujúc princíp subsidiarity, ktorý vyplýva z čl. 127 ods. 1 ústavy, ústavný súd konštatuje absenciu svojej právomoci napadnutý rozsudok okresného súdu preskúmať.

25. Argumentácia sťažovateľa sa vo vzťahu k rozhodnutiu odvolacieho súdu zameriava na jeho ústavnú neudržateľnosť pre nedostatočnosť dôvodov, ako aj nesprávne právne posúdenie zamietnutia návrhu na zverenie maloletej do striedavej starostlivosti a jej zverenia do výlučnej osobnej starostlivosti matky.

26. Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že sťažovateľ predmetné námietky subsumovateľné pod vadu zmätočnosti spočívajúcu v porušení práva na spravodlivý proces a vadu nesprávneho právneho posúdenia právnej otázky odvolacím súdom vzniesol aj v dovolaní smerujúcom proti napadnutému rozsudku krajského súdu, ktorého prípustnosť vyvodzoval z § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

27. Keďže v rámci uplatnenej dovolacej právomoci sa najvyšší súd sťažovateľom vznesenými dovolaciami námietkami (totožnými s tými, ktoré predostiera v ústavnej sťažnosti) zaoberal a rozhodol o nich, uvedené vylučuje právomoc ústavného súdu sa meritórne relevantnou časťou ústavnej sťažnosti, ktorá smeruje proti napadnutému rozsudku krajského súdu, zaoberať (obdobne IV. ÚS 468/2018, IV. ÚS 503/2021).

28. Vzhľadom na už uvádzané skutočnosti ústavný súd časť ústavnej sťažnosti smerujúcu proti napadnutému rozsudku okresného súdu a napadnutému rozsudku krajského súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu práv rodičov na výchovu a starostlivosť o dieťa, na súdnu ochranu a na spravodlivé súdne konanie napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu:

29. Integrálnou súčasťou práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (obdobne čl. 46 ods. 1 ústavy) je povinnosť súdu svoje rozhodnutie riadne odôvodniť, čo predstavuje záruku toho, že výkon spravodlivosti nie je arbitrárny. Náležité odôvodnenie rozhodnutia ako prostriedok k zamedzeniu svojvôle súdu má súčasne zaručiť transparentnosť a kontrolovateľnosť jeho rozhodovania. V zmysle ustálenej judikatúry ústavného súdu má účastník konania právo na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 60/04). Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka (resp. strany) na spravodlivý proces (III. ÚS 209/04, IV. ÚS 176/2020).

30. Už uvedené východiská determinujúce záver o (ne)dostatočnosti odôvodnenia súdneho rozhodnutia bol povinný pri rozhodovaní o dovolaní sťažovateľa rešpektovať aj najvyšší súd, preto sa ústavný súd v rámci predbežného prerokovania relevantnej časti ústavnej sťažnosti oboznámil s touto časťou odôvodnenia jeho napadnutého rozsudku, ktorá je pre zhodnotenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti podstatná, a súčasne sa zameril na posúdenie, či zo strany najvyššieho súdu skutočne došlo k splneniu požiadaviek kladených

na náležité odôvodnenie súdneho rozhodnutia, a to v kontexte zásadnej námietky sťažovateľa. Na tomto základe je potom úlohou ústavného súdu formulovať záver o arbitrárnosti napadnutého rozsudku najvyššieho súdu, a tak vysloviť porušenie označených práv sťažovateľa alebo, naopak, konštatovať zjavnú neopodstatnenosť časti ústavnej sťažnosti.

31. O zjavne neopodstatnenej ústavnej sťažnosti pritom možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným rozhodnutím orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým rozhodnutím tohto orgánu a základným právom, ktorého porušenie sa namietalo, ako aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (m. m. IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

32. Právo na spravodlivé súdne konanie sa v civilnom konaní účinne zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za ktorých splnenia civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred civilným súdom vrátane dovolacích konaní (m. m. II. ÚS 581/2017). Ústavný súd stabilne judikuje, že otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu (napr. IV. ÚS 238/07, IV. ÚS 499/2011, IV. ÚS 161/2012, II. ÚS 98/2017). Otázka posúdenia prípustnosti dovolania podaného pre nesprávne právne posúdenie, resp. v prípade dovolania podaného z dôvodu zmätočnosti [§ 420 písm. f) CSP] otázka posúdenia prípustnosti a dôvodnosti dovolania je vnímaná ústavným súdom primárne ako otázka interpretácie (obyčajného) zákona a v tomto smere sa najvyššiemu súdu ponecháva značná autonómia s tým, že vyriešenie tejto otázky samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení práva sťažovateľa (napr. II. ÚS 324/2010, II. ÚS 410/2016), samozrejme, za predpokladu, že ide o riešenie ústavne udržateľné (IV. ÚS 198/2020, IV. ÚS 231/2021). Zároveň ústavný súd svojimi rozhodnutiami oponuje najvyššiemu súdu vtedy, ak tento dovolania posudzuje príliš formalisticky a reštriktívne so zreteľom na skutočný obsah dovolania a princíp materiálneho (nie formálneho) posúdenia existencie dôvodov zakladajúcich možnosť dovolacieho prieskumu (m. m. I. ÚS 336/2019, I. ÚS 186/08, I. ÚS 164/2012, IV. ÚS 372/2020, IV. ÚS 231/2021).

33. Vzhľadom na už uvedené ambíciou ústavného súdu nie je hodnotiť, či sťažovateľom podané dovolanie, v ktorom namietal existenciu vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP a vady nesprávneho právneho posúdenia podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, je prípustné a zároveň dôvodné, čo by bolo neprípustným zásahom do rozhodovacej autonómie dovolacieho súdu v otázke posudzovania prípustnosti a dôvodnosti dovolania (m. m. II. ÚS 324/2010, II. ÚS 410/2016). Úlohou ústavného súdu je posúdiť napadnutý rozsudok najvyššieho súdu z toho pohľadu, či závery v ňom uvedené zodpovedajú požiadavkám obsiahnutým v práve na spravodlivé súdne konanie, a teda či sú ústavne udržateľné (m. m. IV. ÚS 372/2020, IV. ÚS 197/2021).

34. Úlohou ústavného súdu bolo pri predbežnom prejednaní ústavnej sťažnosti zistiť, či najvyšší súd v napadnutom rozsudku ústavne akceptovateľným spôsobom vysvetlil nedôvodnosť dovolania sťažovateľa podaného podľa § 420 písm. f) CSP a neprípustnosť dovolania sťažovateľa podaného podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Preskúmaním podstatných častí napadnutého rozsudku pritom ústavný súd dospel k záveru, že v ňom obsiahnuté odôvodnenie je ústavne udržateľné.

35. Sťažovateľ napadol v dovolaní rozhodnutie odvolacieho súdu pre nedostatočnosť jeho odôvodnenia, namietajúc zverenie maloletej do osobnej starostlivosti matky a zároveň zamietnutie zverenia maloletej do striedavej starostlivosti oboch rodičov.

36. Z citovaných častí napadnutého rozsudku (body 9 a 10 tohto uznesenia) vyplýva, že v ňom najvyšší súd vyčerpávajúcim spôsobom reagoval na jednotlivé čiastkové námietky dovolateľa súvisiace s nosnou argumentáciou spochybňujúcou nedostatočnú odôvodnenosť úpravy práv a povinností k maloletej. Správne poukázal na to, že predpokladom nariadenia striedavej starostlivosti je aj skutočnosť, že táto bude s prihliadnutím na konkrétne okolnosti prípadu v najlepšom záujme maloletej. Skutočnosť, že pri rozhodovaní príslušných orgánov verejnej moci týkajúcom sa maloletých je zaistenie ich najlepšieho záujmu prvoradým hľadiskom, je v súčasnosti už súčasťou stabilnej judikatúry všeobecných súdov, ústavného súdu, ako aj medzinárodných súdnych orgánov. V záujme dieťaťa je pritom zabezpečiť jeho rozvoj v zdravom prostredí tak, aby rodičia neprofitovali z takých opatrení, ktoré by v konečnom dôsledku poškodzovali zdravie a zdravý vývoj dieťaťa (m. m. II. ÚS 361/2016, rozsudok Veľkej komory Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Neulinger a Shuruk v. Švajčiarsko zo 6. 7. 2010, bod 136, sťažnosť č. 41615/07).

37. Najvyšší súd pritom správne poukázal na skutočnosť, že aj napriek spôsobilosti oboch rodičov maloletú vychovávať a zabezpečiť jej starostlivosť, z vykonaného znaleckého dokazovania vyplynulo, že pre zdravý vývin maloletej je vzhľadom na jej nízky vek potrebné zabezpečenie jednej stálej vzťahovej osoby, pričom touto je momentálne matka maloletej. Vo veci konajúce súdy tak prihliadali na závery vyplývajúce zo znaleckého dokazovania a zároveň zobrali do úvahy aj nízky vek maloletej a s tým súvisiacu identifikáciu citovej opory maloletej, ktorou je matka maloletej. Práve uvedené skutočnosti boli pre zverenie maloletej do osobnej starostlivosti matky podľa názoru najvyššieho súdu pre identifikáciu najlepšieho záujmu maloletej v predmetnom konaní rozhodujúce. Ústavný súd sa s týmto názorom najvyššieho súdu stotožňuje.

38. Sťažovateľ osobitne namieta, že rozhodnutie vo veci konajúcich súdov o zamietnutí návrhu na zverenie do striedavej starostlivosti je založené výlučne na skutočnosti zlej komunikácie medzi rodičmi. Ústavný súd sa s uvedenou námietkou sťažovateľa nestotožňuje, pričom poukazuje na už zmieňované skutočnosti, ktoré vo veci konajúce súdy brali pri rozhodovaní o úprave práv a povinností k maloletej do úvahy (bod 36 tohto uznesenia). Z odôvodnenia napadnutého rozsudku odvolacieho súdu síce vyplýva, že tento akcentoval (aj) komplikované správanie rodičov a ich širšej rodiny, avšak výhradne ako skutočnosť dokresľujúcu celkovú situáciu v rodine (k tomu pozri aj bod 14 tohto uznesenia obsahujúci dôvody napadnutého rozsudku najvyššieho

súdu). Napokon ústavný súd už v kontexte rozhodovania o zverení dieťaťa do striedavej starostlivosti konštatoval, že vzájomná komunikácia medzi rodičmi predstavuje v tomto smere dôležitý faktor (m. m. II. ÚS 361/2016). Podstatným pre posúdenie ústavnosti rozhodovania vo veci konajúcich súdov je skutočnosť, že tieto absenciu vhodnej komunikácie medzi rodičmi zobrali aj z pohľadu zaistenia najlepšieho záujmu maloletej pri rozhodovaní vo veci do úvahy a nariadili na účely jej zlepšenia obom rodičom výchovné opatrenie vo forme podrobenia sa odbornému poradenstvu a konzultáciám (bod 2 tohto uznesenia), a to aj z dôvodu zaistenia prípadnej budúcej možnosti zmeny úpravy práv a povinností formou striedavej starostlivosti, samozrejme, za predpokladu, že na jej nariadenie budú splnené všetky zákonné podmienky. Ústretovosť a vzájomná spolupráca medzi rodičmi je totiž pre zastabilizovanie vzťahov v záujme zaistenia najlepšieho záujmu dieťaťa nevyhnutná.

39. Vzhľadom na už prezentované čiastkové závery je preto podľa názoru ústavného súdu napadnutý rozsudok najvyššieho súdu založený na premise o nedôvodnosti dovolania sťažovateľa podaného podľa § 420 písm. f) CSP ústavne akceptovateľný.

40. Už len pre úplnosť k argumentácii sťažovateľa zameranej na samotný obsah znaleckého posudku vypracovaného vo veci úpravy práv a povinností k maloletej, ktorý považuje sťažovateľ za nehodnoverný, ústavný súd dodáva, že relevantná právna úprava obsiahnutá v Civilnom sporovom poriadku nevylučuje, aby bol v rámci posúdenia tých istých skutočností podaný ďalší znalecký posudok, keďže zákon výslovne predpokladá existenciu rozporu záverov znalcov (pozri § 207 ods. 3 CSP). Sťažovateľ mal možnosť, pokiaľ nebol spokojný so závermi vypracovaného znaleckého posudku, dať vypracovať súkromný znalecký posudok, pri ktorého vykonávaní súd postupuje v prípade, že má všetky zákonom predpísané náležitosti a obsahuje relevantnú doložku, tak, ako by išlo o znalecký posudok súdom ustanoveného znalca (§ 209 ods. 2 CSP). Námietke nehodnovernosti znaleckého posudku však v znení, v akom je formulovaná v ústavnej sťažnosti v konaní pred ústavným súdom, *prima facie* chýba ústavnoprávny rozmer. Inak povedané, ústavný súd nemá právomoc zaoberať sa závermi znaleckého posudku z pohľadu ich údajnej nehodnovernosti.

41. Napokon ani závery najvyššieho súdu k neprípustnosti dovolania podaného podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP nepovažuje ústavný súd za ústavne neakceptovateľné, prípadne také, ktorými by malo dôjsť k porušeniu sťažovateľom označených práv.

42. Aby na základe dovolania podaného podľa už citovaného ustanovenia mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 432 ods. 1 CSP), musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v § 431 až § 435 CSP (porovnaj k tomu rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 203/2016, 3 Cdo 216/2017, 4 Cdo 64/2018, 6 Cdo 113/2017, 7 Cdo 95/2017 a sp. zn. 8 Cdo 95/2017). K posúdeniu dôvodnosti dovolania v kontexte zodpovedania otázky,

či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení, môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania (m. m. IV. ÚS 143/2020).

43. V relevantnej časti napadnutého rozsudku najvyšší súd identifikoval dôvod, pre ktorý nebolo prípustné vykonať meritórny dovolací prieskum, a to neuvedenie konkrétnej právnej otázky riešenej odvolacím súdom, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (bod 15 tohto uznesenia). Navyše sťažovateľ ako dovolateľ neidentifikoval ani ustálenú rozhodovacu prax najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho, ktorá je pre posúdenie prípustnosti dovolania podaného podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP nevyhnutná (bod 15 tohto uznesenia).

44. Absencia identifikácie konkrétnej právnej otázky riešenej odvolacím súdom, ako aj identifikácie ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu preto podľa názoru ústavného súdu musela nevyhnutne viesť k záveru o tom, že dovolanie nebolo odôvodnené spôsobom vymedzeným v zákonných ustanoveniach (§ 431 až § 435 CSP). Konštatovanie najvyššieho súdu o tom, že dovolanie podané sťažovateľom podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP nie je prípustné, je preto ústavne akceptovateľné a nesignalizuje porušenie práv sťažovateľa na súdnu ochranu a na spravodlivé súdne konanie.

45. Vzhľadom na už uvedené čiastkové závery k nedôvodnosti dovolania podaného podľa § 420 písm. f) CSP a neprípustnosti dovolania podaného podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP niet žiadneho dôvodu, aby sa spochybňovali závery napadnutého rozsudku najvyššieho súdu z pohľadu argumentácie sťažovateľa, ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť v časti namietaného porušenia práv zaručených čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

46. Vzhľadom na skutočnosť, že v súvislosti s napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu sťažovateľ namieta (aj) porušenie práva súvisiaceho s ochranou rodičovstva v príčinnej súvislosti s právom na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie, ktorých porušenie ústavný súd nezistil, nie je daná žiadna možnosť porušenia označeného práva zaručeného čl. 41 ods. 4 ústavy, ktorej realnosť by mal ústavný súd preskúmať po jej prijatí na ďalšie konanie.

47. Z uvedeného dôvodu ústavný súd časť ústavnej sťažnosti, ktorou sťažovateľ namieta porušenie práva zaručeného čl. 41 ods. 4 ústavy napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu, odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.3. K namietanému porušeniu práva dieťaťa na ochranu pred svojvoľným zasahovaním do súkromného života, rodiny, domova alebo korešpondencie a nezákonným útokom na jeho česť a povesť podľa čl. 16 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa a čl. 18 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, ktoré zakotvuje záväzok štátu vynaložiť úsilie na to, aby sa uznala zásada, že obaja rodičia majú spoločnú zodpovednosť za výchovu a vývoj dieťaťa, a čl. 19 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, ktoré zakotvuje záväzok štátu prijať

zákonodarné, správne, sociálne a výchovné opatrenia na ochranu detí pred akýmkoľvek telesným alebo duševným násilím, napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu:

48. V časti namietaného porušenia práva zaručeného čl. 16 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa ústavný súd konštatuje, že *ratione personae* je subjektom ochrany práv zaručených predmetným medzinárodným dohovorom dieťa, za ktoré sa v súlade s čl. 1 citovaného medzinárodného dohovoru považuje každá ľudská bytosť mladšia než 18 rokov, ak podľa právneho poriadku, ktorý sa vzťahuje na dieťa, nie je dospelosť dosiahnutá skôr. Ústavný súd preto konštatuje, že medzi napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu a sťažovateľom (dovolateľ a otec maloletej) namietaným porušením práva zaručeného čl. 16 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, ktorého subjektom sám byť nemôže, nie je taká príčinná súvislosť, ktorá by po prípadnom prijatí relevantnej časti ústavnej sťažnosti mohla viesť k záveru o porušení medzinárodného dohovoru.

49. Okrem toho v súvislosti s namietaným porušením čl. 18 ods. 1 a čl. 19 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa ústavný súd konštatuje, že predmetom citovaného ustanovenia je záväzok štátu smerujúci k tomu, aby sa uznala zásada, že obaja rodičia majú spoločnú zodpovednosť za výchovu a vývoj dieťaťa, ako aj záväzok štátu zakotvujúci povinnosť prijať zákonodarné, správne, sociálne a výchovné opatrenia na ochranu detí pred akýmkoľvek telesným alebo duševným násilím. Predmetné ustanovenia medzinárodného dohovoru teda vôbec neobsahujú priamo vykonateľné práva (k tomu pozri aj II. ÚS 596/2014), ale všeobecné zásady/princípy, ktoré nie sú priamo vykonateľné a ktoré je potrebné inkorporovať do príslušnej vnútroštátnej legislatívy a aplikačnej praxe, a preto ani medzi napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu a sťažovateľom namietaným porušením predmetných ustanovení medzinárodného dohovoru nie je taká príčinná súvislosť, ktorá by po prípadnom prijatí relevantnej časti ústavnej sťažnosti mohla viesť k záveru o ich porušení.

50. Vzhľadom na už uvedené skutočnosti ústavný súd ústavnú sťažnosť v relevantnej časti namietaného porušenia čl. 16 ods. 1, čl. 18 ods. 1 a čl. 19 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

51. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti v celom rozsahu sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa nezaoberal, pretože rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. marca 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu